



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. Quod officium Christi in Ecclesia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

quotidianâ permoueantur, ut licere Theologis velint, quod cate-
rum magistri, & professoribus omnes concedunt. Vtinam vero
qui illa monent, omnium sæculorum auctoritate per-
moueantur, ne rem ipsam, seu fidem mutant.

QVÆSTIO III.

Quomodo Ioannes indignus calceamenti cor-
rigiam Christo soluere?

S. I. **S.** Augustinus l. 2. c. 12. monet, diuersitatem in
Euangelistis videri, non esse. Matthæus dixit.
Qui autem post me venturus est, fortior me est. Lucas: venit
autem fortior me Matthæus: calceamenta portare. Lucas:
soluere corrigiam calceamenti. Marcus addit: procumbens.
Ioannes: qui post me venit, ante me factus est. In his opti-
mè monet Augustinus, et si aliquid varium sit in verbis, ab
eodem tamen sententiâ non recedi. Deinde, non esse con-
trarios, et si ordo verborum immutetur. Tercio, ean-
dem rem pluribus vel paucioribus verbis explicari,
nec esse contrarium si alius omittit, quod alius refert.
Sabiungit tandem: Quid ergo in his quæ de narrationibus
Euangelistarum collata proposui, putandum est esse contrarium?
An quod alius dixit, Cuius non sum dignus calceamenta porta-
re: alij verò Corrigiam calceamenti soluere? Non enim verbis
aut verborum ordine, aut aliquo genere locutionis, sed etiam re-
ipsum videtur aliud esse calceamētā portare, aliud corrigiam cal-
ceamenti soluere. Merito ergo quæri potest, quid Ioannes dixe-
rit non se dignum esse? vtrum calceamenta portare, an corri-
giam calceamenti soluere. Si enim alterum horum dixit, ille
verum videtur narrasse, qui hoc potuit narrare quod dixit. Qui
autem aliud, & si non est mentitus, certe vel oblitus, aliud pro
alio dixisse putabitur. Omnem autem falsitatem abesse ab Eu-
angelistis debet, non solum eam quæ mentiendi promittitur, sed et-
iam quæ obliuiscendo. Itaque, si ad rem pertinet, aliquid aliud in-
telligere ex eo quod dictum est, calceamenta portare: aliquid a-
liud ex eo quod dictum est, corrigiam calceamenti soluere: quid
aliud accipiendum rectè existimaueris, nisi Ioannem vtrumque
dixisse, siue aliud alio tempore siue contextim? Potuit enim sic
dicere: Cuius non sum dignus corrigiam calceamenti soluere,
nec calceamenta portare: ut vnus Euangelistarum hinc aliud,
aliq. vero aliud, omnes tamē verum narrauerint. Si autem nihil
intendit Ioannes cum de calceamentis Domini diceret, nisi ex-
cellentiam eius, & humilitatem suam, quodlibet horum dixe-
rit, siue de soluenda corrigia calceamentorum, siue de portan-
dis calceamentis eandem tamen sententiam tenuit, quisquis et-
iam verbis suis per calceamentorum commemorationem ean-
dem significationem humilitatis expresit, vnde ab eadem vol-
untate non aberrauit. Vtilis igitur modus & memoria maxime
commendandus, cum de conuenientia dicimus Euangelistarum,
non esse mendacium, cum quisq. etiam dicens aliquid aliud,
quod etiam ille non dixit de quo aliquid narrat, voluntatem
tamen eius hanc explicat, quam etiam ille eius verba com-
memorat. Ita enim salubriter discimus, nihil aliud esse quæren-
dum quam quid velis ille qui loquitur.

Verissima est sententia Ioannem sæpius illa dixisse,
Nam & Ioan. 1. 15. Hic est, quem dixi, ait. Et cum multi
putarent illum esse Christum, sæpe inculcandum fuit,
non se Christum esse, sed Christo multo minorem.

QVÆSTIO IV.

Quid sit, post me venit?

S. I. **N**otauit Beza, Ioannem non loqui de ven-
turo, sed de eo, qui iam post eum, seu pone
veniat, hoc est à tergo, sitq. proximus, eum digito demonstra-
tum. Ideo etiam cum Ioannes ait, medius vestrum ste-
tit, & cetera, Beza vertit: stat: ut iam præsens esse censetur.
Ego vero multis iam notauit Beza nostrum inter-
pretis, & aliorum Aristarchum, solitum admodum fal-
lere, cum aliquid nouare instituit. Primo cerè fallit,
cum ait omnia, esse pone, & idcirco Matthæum dixisse
omnia, non pōt. eū, pone me, seu, à tergo, non, post me,
scilicet, tempore. Sitis enim & locorum, non tempo-

Adami Conzen in Euang. Tom. I.

poris significationem in dictione græcâ agnoscit. Nam
omnia vtrumq. significat. Ecclef. 9. 3. omnia aindv eis ve-
xps. vbi Sym. τὰ πρὸ τῆς αἰῶνος vertit. & Homer. Iliad. 7
τὴν δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ ὅπου ἐμπεδοί, & τὸν ὅπου ἐμπεδοί.
Huic neg. nunc mentes constant, neg. in posterum constabunt.
& Odyss. 5.

Ποῦ δὲ ὅπου

Δαγγλόν. Multa in posterum.

Non igitur ob Græci verbi significatum mutandi cau-
sa fuit, præsertim cum Græci Patres ita interpretentur,
& Syrus ܡܝܬܝܐ quod temporis est præcipue. Ioannē
vero de tempore loqui clarissimum est. Nam omnia uis, Ioannes de
hic apud Matthæum accipitur, ut Ioan. 1. 30. ac illo lo-
co, est idem quod ܡܝܬܝܐ, & tempus significat. Cum le-
gati eum interrogassent; cur baptizaret, si neg. Christus,
neg. Elias, neg. Prophetas esset. Respondit, se in aqua bapti-
zare, medium autem stetit, hoc est, in Israele esse,
quem illi nescirent, eum post se venire. Non aderat tū
Dominus: quia ver. 30. dicitur: ἐπὶ αὐτὸν ὁ ἁγίος
nissile: & tunc eum Ioannem digito monstrauit, & dixit:
Ecce agnus Dei. Et, hic est de quo dicebam. Quando dicebat:
diebus elapsis cum nondum Galilæa Christus adue-
nisset. Imo tum cum nondum sciret eum, & ego nescie-
bam eum, inquit. Denique omnia, seu post, opponitur Io-
an. 1. 30. τὸ ἐμπροσθεν, ante, ante me factus est, quod non de
suo, & loco, sed tempore accipitur. Sicenim exponit:
cum ait, ὅτι πρὸ τοῦ ἐμοῦ. Quia prior me erat.

Centuriatores Ioannis humilitatem malignè sunt
interpretati; cum aiunt, illum conscium peccatorum
suorum se indignum iudicasse, qui Christi calceamen-
ta ferret. Quod tolerari posset, si de minoribus venia-
libus peccatis intelligerent, verum illi omnia moralia
esse fingunt. Nos fatemur: non modo Ioannem, atq.
alium quemcunq. hominem, sed angelos etiam ipsos
indignos esse, qui minimū officiū Creatori exhibeant.

VERSUS 12.

Cuius ventilabrum in manu suâ, &
permundabit aream suam. & con-
gregabit triticum suum in horre-
um: paleas autem comburet igni
inextinguibili.

QVÆSTIO I.

Quod officium Christi in Ecclesiâ?

S. I. **D**vo describuntur: Tritici collectio, palearū
exustio. Ventilabrum est ܡܝܬܝܐ, quod non-
nulli palam interpretantur, quā in altum fruges cum
palea iactantur, ut grana sua grauitate subsidant, pa-
lea auf. rantur a vento. Tertull. de fuga in persecutio-
ne. c. 1. Porro iudicium soli Deo competit. Hac pala illa, quæ
nunc Dominicam aream purgat, Ecclesiam scilicet, confusum
acerum fidelium euentilans frumentum martyrum, & paleas
negatorum. Cyprianus. Epist. 57. Aug. in Psal. 92. de ven-
tilabro agunt. Vannū Græci ܡܝܬܝܐ appellant. Est igitur
ventilabrum iudicium Dei, agitatio per tribulationes,
variaq. probationum genera. Area est Ecclesia, hor-
reum regnum cælestē, in quod grana conduntur; ignis
gehenna, quæ paleas uruntur.

S. 2. Illustris hoc loco est de Christi diuinitate pro-
batio. Nam & Tertullianus hoc soli Deo conuenire
demonstrat, ut secernat hoc modo bonos a malis. Et
August. indicat Ep. 255. ad Macrob. Nec quisquam sibi
quod soli filio Pater tribuit, vindicauit, ut se putet aut aream
ventilandam, & purgandam paleam, & ventilabrum etiam
ferre posse, aut à frumento vniuersa Zizania humano iudicio
separare. Superba est ista præsumptio, & sacrilega oblitatio,
quam sibi furor prauus assumit, & dum sibi semper amplius a-
liquid

Ventilabro
Christus
discernit
triticum &
paleas.

Dei solius
est paleas
separare.

liquid quam mitis iustitiam deposcit, assumunt, de Ecclesia per-
eunt, & dum se insolenter extollunt, ipso suo tumore cecati, ve-
ritatis lumen amittunt.

Solus quippe Deus est, qui regnum æternum do-
nat, quique æternum reprobos cruciat. Quin de Christo
ut de Domino rerum omnium loquitur, dum cælum
vocat horreum eius, non horreum alterius. Christus
igitur Deus est.

In Ecclesia
tritico,
& palea.

§. 2. Testimonio de tritico & paleis creberimè
contra Donatistas vtitur S. August. Non enim ideo de-
ferendam Ecclesiam, in qua est tritico & palea. Non
enim ideo deferenda area: quia in ea sunt & palea: im-
mo, quia maior est cumulus palearum, sed agendum
hoc est, ne nos palea simus, & caritatis inanes, à vento
rapiamur. Eadem nos quoque ratione vtimur, ut in fir-
mos contra scandala fidelium muniamus. Cum enim
prædictum sit, fore in Ecclesia scandala, & multos im-
probos, non est querenda Ecclesia, in qua omnes sine
scandalo viuant.

§. 3. Ignem inextinguibilem vocat non modo,
quia semper ardebit, sed etiam quia semper vret. Itaque
contra Originianos hunc locum SS. PP. semper v-
surparunt.

VERSUS 16.

*Baptizatus autem Iesus confestim a-
scendit de aqua. Et ecce cæli aperti
sunt, & vidit Spiritum Dei descen-
dentem sicut columbam, & veni-
entem super se.*

QVÆSTIO I.

Quæ hoc loco controuersa?

§. 1. **A**dmodum varia sunt, de quibus D. Thom.
p. 3. q. 49. & in eum locum interpretes, ve-
rum, quia ad religionis dogmata non pertinent, præ-
termitto.

Christus di-
citur vidisse
columbam
super se a-
scendentem.

§. 2. An Spiritum sanctum Christus an Ioannes vi-
disse dicatur, controuersia est: Græci aliquot Libri ha-
bent ἐφ' αὐτὸν, vel ἐφ' αὐτὸν super ipsum Dominum. Ad
Christum igitur & Ioannē referri potest. Nam uterque
columbā vidit, videtur & populus spectasse, cum Luc.
3. 21. dicat columbam corporali specie descendisse. Potius
tamen ad Christum: Marcus enim recensens historiam,
& λέγων, inquit ἀναβαίνωντος ἡ τοῦ πνεύματος ἁγίου ὡς περιστερῆς.
Et ascendens ex aqua, vidit. at Iesus erat qui ascendebat
statim de aqua, ille igitur qui dicunt vidisse columbam
super se ascendentem, quam lectionem etiam Augu-
stinus agnoscit.

VERSUS 17.

*Et ecce vox de cælis dicens; Hic est fi-
lius meus dilectus, in quo mihi
complacui.*

QVÆSTIO I.

Quid dixerit Pater cælestis?

Matth. Hic §. 1.
est filius. a-
lij. Tu es fi-
lius.

Matthæus habet: hic est filius: alij. Tu es filius
meus. Hinc calumniati sunt Euangelistas
Iudæi, & gentiles. August. lib. 2. de consensu Euangel.
Sic respondet. Deinde sequitur Matthæus, Baptizatus autem
confestim descendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei cæli, & vidit
Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super
se: & ecce vox de cælis dicens, Hic est filius meus dilectus in quo
mihi complacui. Hoc & alij duo Marcus & Lucas similiter nar-
rant. Sed de verbis vocis, quæ de cælo facta est, variant locutio-

nem, saluam tamen sententiā. Quod enim Matthæus ait dictū ē
Hic est filius meus dilectus: & alij duo dicunt, Tu es filius meus
dilectus, ad eandem sententiā explicandam valere, sicut supe-
rius tractatum est. Vox enim cælestis vnum horum dixit, sed
Euangelista ostendere voluit ad id valere, quod dictum est, Hic
est filius meus, ut illis potius qui audiebant, indicaretur, quod i-
pse esset filius Dei: arg. ita dictū referre voluit, Tu es filius meus:
ac si diceretur illis: Hic est filius meus. Non enim Christo indi-
cabatur quod sciebat, sed audiebant qui aderāt, propter quos et-
iam ipsa vox facta est. Iam vero quod alius dicit, In quo mihi
complacui: alius, in te complacui: alius, in te complacuit mihi:
si queris quid horum in illā voce sonuerit, quod liber acci-
pe, dummodo intelligas eos qui non eandem locutionem retule-
runt, eandem resulisse sententiā. Quæ diuersitas locutionum
ad hoc etiam utilis est, ne vno modo dictum minus intelligatur,
& aliter quam res se habeat interpretetur. Quod enim dictum
est, In quo mihi complacui: si velis quis ita intelligere, ut Deus in
filio, sibi placuisse videatur, admonetur ex eo quod dictum est,
in te complacui: Si rursus ex hoc vno intelligat quisque, in fi-
lio Patrem placuisse hominibus, admonetur ex eo quod dictum
est, In te complacuit mihi: Ex quo satis apparet, quod quilibet
Euangelistarum cælestis vocis etiam verba tenuerit: alios ad
eandem sententiā familiaris explicandam verba variasse, ut
intelligatur hoc dictum esse ab omnibus, tanquam diceretur, In
te placitum meum constitui: hoc est per te gerere quod mihi pla-
cet. Illud vero quod nonnulli codices habent secundum Lucam,
hoc illā voce sonuisse, quod in Psalmo scriptum est, Filius meus es
tu, ego hodie genui te, quamquam in antiquioribus codicibus Grae-
cis non inueniri perhibeatur, tamen si aliquibus fide dignis ex-
emplaribus confirmari possit, quid aliud quam vtrumque, intel-
legendum est quolibet verborum ordine de cælo sonuisse?

Insinuat Augustinus, quod verissimum esse arbi-
tror. Nempe vocem Patris primo filium appellasse; Vtrumque
deinde Ioannem & astantes. Primo amorem in filium dixit De-
testatur, alterum addit, ut ad eum audiendum colen. Pater vult
dumque; excitet. Nec mirum est bis eandem sententiā repetitū.
diuersa forma prolatam, cum in veteri lege videamus
tories eadem inculcando repeti. Itaque & verba, & sen-
sum ab Euangelistis relatum dicere malo. Quod si di-
cendum est, alios sensum, alios verba retulisse, verifi-
milis est eos sensum retulisse, qui in tertia persona lo-
cuti sunt. Fieri enim solet, ut cum narraueris ea, quæ a-
lij dixere, alia personā efferamus.

QVÆSTIO II.

An ex hoc loco Christi diuinitas ostendatur?

§. 1. **I**n consensu Patres doctuerunt. Imprimis S.
Athanasius Episcopus Alexandrinus l. 3. contra Arianos: Atqui si iuxta Hæreticos res condita quidem aut
opus esset, sed non tamen eiusmodi cuiusmodi sunt condita, ob Deum pro-
suam præceteris excellentiam, oportuit id ipsum, quibusnam datur.
melior esset, ex comparatione à sacris literis indicari: quale est,
si Archangelus maior dicitur, aut preciosior thronis, aut splendidi-
or Sole & Luna, aut speciosior cæli. Nunc autem ille ad ipsum
modum nō describitur; sed filium eum sibi esse & solum, & pro-
prium ostendit Pater, idque his verbis, Filius meus es tu: & rur-
sum. Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi congra-
tulor. Ideoque, inseruebant illi Angeli, ut diuerso alienoq, ab il-
lorum natura: & adoratur ab illis, non ut gloria maior, sed ut
alius, discretus, seu iunctusq, à conditione cum creaturarum reli-
quarum, tum etiam ipsorum Angelorum, Patri tantummodo
æqualis filius secundum rationem substantia. Si enim ideo quia
gloria sublimior est, adoraretur, par esset, ut omnia inferiora
superiorib, se in adorando inclinarent: sed id ita non est: crea-
tura siquidem creaturā non adoratur, sed quæ seruilis sunt conditio-
nis Dominos: & quæ creatura sunt, Deum adorationib, colunt.

Fuisse antiquissimum huius loci usum, & Patres A-
thanasio vetustiores hæc usurpasse constat ex eodem
Athanasio Episc. de Synod. Arimini, & Seleucia. Vos i-
gitur cum dicebat filius ex Deo esse, ex Patri substantiā ei esse
dicebat: verum quoniam ante vos Dominum ipse Scriptura
Filius